

50. Sljusarenko N. V. Organizacija trudovoi' pidgotovky uchniv na Hersonshyni (druga polovyna XX stolittja): Navch. posib. / N. V. Sljusarenko. – Herson: Ajlant, 2006. – 132 s.

51. Olejarnyk O. V. Rozvytok idei' profesijnoi' sprjamovanosti navchannja starshoklasnykiv u vitchyznjanij pedagogichnij dumci (50–80 rr. XX st.): avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.01 / O. V. Olejarnyk; Kirovograd. derzh. ped. un–t im. V. Vynnychenka. – Kirovograd, 2009. – 20 s.

52. Antonec' M. Zakonodavcha i normatyvno–pravova baza vyrobnychogo navchannja v shkolah Ukrai'ns'koi' RSR (50–80–ti roky XX st.) / M. Antonec' // Ridna shkola. – 2013. – №3. – S.32–36. [Elektronijy resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/rsh_2013_3_7.pdf

53. Javors'ka S. T. Stanovlennja i rozvytok metodyky navchannja ukrai'ns'koi' movy jak nauky (XVI – XX st.): Avtoref. dys... d–ra ped. nauk: 13.00.02 / S. T. Javors'ka; Nac. ped. un–t im. M. P. Dragomanova. – K., 2005. – 40 s.

54. Ponomarevs'kyj S. B. Ukrai'ns'ke shkil'nyctvo u Rosii' (1917–2010 rr.): monografija / S. B. Ponomarevs'kyj; NAPN Ukrai'ny, In–t ped. osvity i osvity doroslyh. – Chernigiv, 2012. – 375 s.

55. Kodljuk Ja. P. Teorija i praktyka pidruchnykvtvorennja u galuzi pochatkovoї osvity Ukrai'ny (1960–2000 rr.): Avtoref. dys... d–ra ped. nauk: 13.00.01 / Ja. P. Kodljuk; In–t pedagogiky APN Ukrai'ny. – K., 2005. – 38 s.

Lavrut O. O., Ph.D., Assoc., Acting Rector of Donetsk Regional Institute of Postgraduate Education (Ukraine, Slavyansk), lavrut.olga@gmail.com

The implementation of education policy in USSR in the second half of 1940 – the first half of 1980: historiography of the issue

To highlight this issue we've included completion of a variety of disciplines: history, political science, pedagogy, linguistics and so on. Each group has a relevant topic. The authors of the first group focused on the socio-political and economic situation of the Ukrainian SSR in the period. Works devoted to rebuilding the lost potential and later create a new World War II. The authors highlighted as factors of influence on the cultural development of the country.

Our problem is closely linked to the development of education given period. Researchers stopped its historiography, communication, educational aspects and more.

A separate group consists of research work Ukrainian exile, condemned the policy of the Communist Party, which advocated an instrument of struggle against dissent and its participants by creating this powerful machine. Regional History is important. It is, on the one hand, shows the original phenomena, processes, events that took place in different parts of the former USSR, the other – brings about the continuity and similarity of generalrespublications.

A separate group made up of research of political direction in which the authors project related events and developments in educational and linguistic fields. They associate globalization with exposure to the language. A useful and it is interesting to study this in the post-Soviet countries. Works that education on the history of the period covered by its system and the development of educational thought in the Soviet era, Sovietization of Western, destruction, reconstruction, restoration network, challenges and solutions. The authors stopped on reforms in the education given period, mostly quantitative indicators of Soviet teachers. They described new approaches to interpreting the history of education in Ukraine, the direction of movement of students.

The palette of books and periodicals discusses the educational process that characterized our time.

Keywords: language, languages politic, establishments of teaching, work, researchers, problems.

Lavrut O. A., кандидат исторических наук, доцент, и.о. ректора Донецкого областного института последипломного педагогического образования (Украина, Славянск), lavrut.olga@gmail.com

Реализация образовательной политики в СССР во второй половине 1940–х – первой половине 1980–х годов: историография вопроса

К освещению данного вопроса мы привлекли работы из разных областей знаний: истории, политологии, педагогики, языкознания и др. В каждой группе есть касающиеся темы. Авторы первой группы сосредоточили свое внимание на общественно-политическом и экономическом положении Украинской ССР в указанный период. Работы посвящены восстановлению утраченного потенциала и созданию нового после Второй мировой войны. Исследователи осветили их как факторы влияния на культурное развитие республики.

Наша проблема тесно связана с вопросом развития образования указанного периода. Исследователи остановились на ее историографических, коммуникативных, педагогических аспектах и т.д.

Отдельную группу составляют работы украинской эмиграции, которые осуждали политику коммунистической партии, которая выступала орудием борьбы против инакомыслия и ее участников, создав для этого мощную машину. Региональная история остается актуальной. Она, с одной стороны,

показывает оригинальные явления, процессы, события, которые происходили в разных уголках бывшей УССР, с другой – доказывает неразрывность и их сходство с общереспубликанскими.

Отдельную группу исследований составили работы политологического направления, авторы которых проектируют соответствующие явления и события на образовательную и языковую сферы. Они связывают глобализационные процессы с влиянием на язык. Полезным и показательным является изучение этого в странах постсоветского пространства. Труды, которые посвящены истории образования этого периода, освещали ее систему и развитие педагогической мысли в советские времена, советизацию западноукраинских земель, разрушение, восстановление сети, трудности и пути их решения. Авторы остановились на реформах в образовании указанного периода, в основном, количественных показателях деятельности советских педагогов. Они охарактеризовали новые подходы к освещению истории образования в Украине, направления движения учащейся молодежи.

На пальтрах книг и периодических изданий обсуждаются вопросы учебно-воспитательного процесса, характеризующие наш период.

Ключевые слова: язык, языковая политика, учебные заведения, работы, исследователи, проблемы.

* * *

УДК 94(477.43/44)

Жалюк О. П.,
головний спеціаліст навчального відділу, Вінницька філія Київського інституту бізнесу і технологій (Україна, Вінниця), o.zhaliuk@yandex.ru

КУЛЬТУРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ КЛУБНИХ ЗАКЛАДІВ ПОДІЛЛЯ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Висвітлюються особливості і постсоціалістичні тенденції культурно творчої діяльності клубних закладів Поділля в умовах державної незалежності України. На прикладі Хмельницької і Вінницької областей аналізується стан і проблеми організації культуротворчої діяльності, розвитку культурологічних проектів і самодіяльної художньої творчості. Підкреслюється невідповідність культурно-освітньої роботи клубних закладів подільського регіону духовним запитам та культурним інтересам людей. Автор приходить до висновку про незадовільний стан фінансового, матеріально-технічного і кадрового забезпечення базової мережі закладів культури клубного типу. Пропонує шляхи вдосконалення діяльності клубних закладів: збільшення різних видів фінансування, створення пільгових умов для меценатства; створення сприятливих умов для розвитку приватних закладів клубного типу; наповнення культурно-озіслівної роботи етнопонаціональним змістом, утвердженням здорового способу життя; стимулювання діяльності талановитих, активно працюючих творчих культурпрацівників.

Ключові слова: Поділля, клубні заклади, національно-культурне відродження, національна свідомість, культуротворча діяльність, народна творчість, художнє аматорство, кадри, мережа клубних закладів.

Утворення незалежної Української держави призвело до кардинальних змін у всіх сферах життєдіяльності українського суспільства. Докорінні зміни суспільного ладу позначилися на формуванні принципово нових політичних, економічних, соціальних, духовно-культурних основ в державі. Характерними рисами нового українського державотворення, які впливають на духовно-культурне життя, стали політична багатопартійність, роздержавлення землі, приватизація державної і комунальної власності, створення нової фінансово-кредитної системи, поширення церковно-релігійної багатоконфесійності тощо.

Культурно-освітня робота як система духовної культури, духовно-культурного життя, масово-політичної і ідеологічної роботи та організації дозволила людям теж перетерпіла серйозні зміни в постсоціалістичний період. Реформації, що відбуваються на державному і місцевому рівнях негативно вплинули на зміст культурно-творчої діяльності клубних закладів, їх матеріально-технічне становище, кадровий потенціал. Загострюється неузгодженість між зростаючими вимогами суспільства до піднесення соціальної активності, національної свідомості мас і недостатньою діяльністю культосвітніх установ в цьому напрямку.

Це підкреслює актуальність і необхідність наукового аналізу постсоціалістичного стану і проблем удосконалення культосвітньої роботи, особливо клубних закладів.

Незважаючи на активізацію обговорення методологічних і прикладних проблем з удосконалення культурно–освітньої роботи, системності в цій роботі на регіональному рівні не спостерігається. Перманентні експерименти з реформування системи культурно–освітньої роботи, що здійснювалися протягом 90–х років ХХ століття і початку ХХІ століття без достатнього наукового обґрунтування, емпіричного досвіду, методом спроб і помилок, бажаних результатів не дали. Хоча до даної проблеми час від часу зверталися і науковці, і практики культурно–освітньої роботи, проте вона залишається малодослідженою.

До аналізу сучасних проблем культосвітньої роботи звертаються П. Слободянюк, А. Пашко, А. Мазуренко, В. Малиновський, В. Малімон, І. Дзюба, Д. Остапенко, І. Ліховий, М. Литвин та ін. [3]. Окремі аспекти культурно–освітньої роботи останнього періоду на Поділлі висвітлюють у публікаціях Н. Мирончак, О. Балабко, Л. Уразовська, А. Гнатенко, О. Кривоніс, І. Орендочка, О. Вільчинська та ін. [4]. Проблеми культосвітньої роботи на Поділлі обговорювалися на наукових і краєзнавчих форумах [5]. У 1990–х – на початку ХХІ ст. відбулося понад 65 міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково–краєзнавчих конференцій у Вінницькій, Хмельницькій, Житомирській та Рівненській областях, де піднімалися питання культури і культосвітньої роботи в подільському регіоні [6].

Невирішена частина загальної проблеми. На підставі проведеного узагальнення можна зазначити, що, по–перше невідповідність культурно–освітньої роботи клубних закладів в подільському регіоні духовним запитам та культурним інтересам людей вважається громадськістю науковою проблемою; по–друге, до цього часу наукові дослідження не містять комплексного вирішення даного питання, зокрема щодо концептуально–методологічного реформування системи культосвітньої роботи, удосконалення механізмів її національного, гуманістичного змісту, ідеологічного, нормативно–правового, матеріально–технічного, кадрового, інформаційно–комунікативного забезпечення, інтеграції позитивного вітчизняного і зарубіжного досвіду в практику культосвітньої роботи на Поділлі. Як наслідок, на сучасному етапі не існує єдиного підходу до модернізації системи культосвітньої роботи в регіонах. Це викликає стурбованість, оскільки існуюча клубна система культосвітньої роботи розбалансована, позбавившись колишнього компартійного змісту, нового – вона ще не набула. Незавершеність наукової розробки даної теми створює необхідні передумови для її подальшого ґрунтовного та всебічного дослідження.

Метою статті є аналіз постсоціалістичного стану культосвітньої роботи на Поділлі та окреслення шляхів її удосконалення.

У сфері духовно–культурного життя, особливо культуротворчої діяльності клубних закладів, яка, втрапивши вплив компартійної ідеологізації, наповнюється новим змістом, отримує неоднозначні зміни у організаційно–функціональних культуротворчих процесах. З однієї сторони, вона спрямовується на формування національної свідомості і самосвідомості громадян,

відродження національних, етнічних та іноетнічних форм духовної культури, а з іншої – культуротворчі процеси клубних закладів з національно–культурного відродження гальмуються, через недостатню державну підтримку, дестабілізуються, девальвуються під впливом негативних космополітичних впливів зарубіжної, так званої, масової культури, наповненої пропагандою жорстокості, розпусти, споживацтва, аморальності тощо.

На стабілізацію національноформуючих процесів у культурно–освітній роботі, як сфері духовної культури, впливає відсутність центральної державної ідеології [1], а також інфантильність державної культурної політики щодо українізації всього суспільного життя. Через культуру, культуротворчу діяльність здійснюється пошук соціальних, національних, світоглядних факторів історичного розвитку, що надає її політичного і практичного значення [2, с. 10].

Одним з найважливіших видів сучасної клубної роботи на Поділлі є художньо–аматорська культуротворчість. У клубах і будинках культури Хмельницької області, наприклад, створено понад 5,1 тис. клубних формувань (з них 1,6 тис. дитячих), в яких беруть участь більше 51 тис. дорослих і 17 тис. дітей. З них майже 44,3 тис. чол. займаються у майже 4,5 тис. колективах художньої самодіяльності. Зокрема, у Волочиському районі – 337, Кам'янець–Подільському – 300, Чемеровецькому – 292, Шепетівському – 260, Деражнянському – 264, Теофіпольському – 232, Дунаєвському – 240 аматорських колективів, гуртків і студій [7, с. 7, 5].

До художньо–аматорської діяльності в клубних закладах залучено майже 800 художників та майстрів образотворчого і декоративно–прикладного мистецтва. Але якщо у клубних закладах Шепетівського району залучено – 77, Білогірському – 71, Красилівському – 72, Дунаєвському – 60, Чемеровецькому – 61, Старосинявському – 57 самодіяльних художників, різь'ярів по дереву, вишивальниць, то у клубах Полонського району, міст Нетішина, Славути, Хмельницького і Шепетівки їх не залучено зовсім.

На Хмельниччині 190 художніх аматорських колективів, носять звання «народних аматорських», 57 – «зразковий», з них в клубних закладах сіл – 66, в РБК, МБК – 110, навчальних закладах – 46, в інших підприємствах і установах – 20, в тому числі: 48 фольклорних, 41 хореографічних, 37 хорових і 36 вокальних, 22 оркестрів народних інструментів і троїстих музик, 18 духових оркестрів, 9 естрадних оркестрів і ансамблів, 5 художніх агітбригад, 2 ансамблі пісні і танцю [7, с. 10].

Яскравим прикладом збереження традиційної культури є діяльність фольклорно–етнографічних ансамблів «Джерело» Майдан–Олександрівського сільського будинку культури (СБК) Вінковецького району та «Забава» Білогірського РБК, фольклорно–етнографічних гуртів, «Перлінка» Славуцького об'єднання «Прогрес», «Берегиня» Більського СБК Чемеровецького району та Зеленокуриловецького СБК Новоушицького району, театру української пісні «Петридава» Кам'янець–Подільського МБК. Плідно працюють самобутні фольклорні колективи Шепетівського району: гурти «Веселиха» Михайлоцького та «Калина» Чотирбоківського СБК. Окрасою багатьох творчих заходів, які проводяться в області є ансамблі: народної музики «Веселі музики» Вінковецького РБК та

шумових інструментів Новоселицького СБК Полонського району [8, с. 9–11]. Патріотичні, народні пісні складають основу ветеранських хорів «Надвечір'я» і «Ретро» з м. Хмельницького, «Квітка на камені» з Кам'янець-Подільського, «Спомин» – з Білогір'я, хору з Городка та інших [9]. Щорічно проводиться всеукраїнське свято народного костюму «Жива традиція» (м. Хмельницький), регіональне свято танцю «Золоте коло» (м. Шепетівка), регіональний фестиваль авторської пісні та співаної поезії «на голубих озерах» (м. Славути), регіональні фольклорні свята «Дністрові береги» (Новоушицький район) та «Білогірські забави» (сmt. Білогір'я), обласний огляд-конкурс «Наш Подільський пісенний краю», відкритий фестиваль-конкурс бандурного мистецтва «Золоті струни», творчі звіти районів і міст області та багато інших [11, с. 11, 8].

Наймасштабнішими на Вінниччині стали традиційні фестивалі мистецтв національних меншин, що компактно проживають в області «Всі ми діти твої, Україно» в м. Шаргороді та «Барви Поділля» у м. Вінниці, дні сатири і гумору на батьківщині С. Руданського в с. Хомутинях Калинівського району, міжнародний фестиваль «Джаз-струм» у Вінниці, фестиваль самодіяльного хорового мистецтва ім. Гната Танцюри у м. Гайсині, свято духової музики в с. Городківка Крижопільського району та м. Вінниці, конкурс хореографічного мистецтва ім. В. Румянцева, обласні фестивалі дитячої творчості «Перлини Поділля» та «Дударик», фестиваль професійного мистецтва ім. М. Д. Леонтовича. Свої перші надбання і здобутки приносять мистецькі пленери каменотесів «Подільський оберег» (с. Буша Ямпільського району), гончарів (с. Бубнівка Гайсинського району), свята народної творчості «Скарби Поділля» в м. Бершаді та «Молодість Поділля» в сmt. Томашполі, культурно-мистецькі заходи «Мистецтво одного села», «Мистецтво малих міст», «Плеяда митців Вінниччини», «Весна музеїв», акції «Покровитель культури», «Від села до села», фестиваль світлиць «Щедра господя» [12]. Найбільшого популярності досягли обласні художньо-аматорські свята «Українська витинанка» (Могилів-Подільський), обласні конкурси «Повір у себе» (для дітей-інвалідів), «Червона рута» (молодих виконавців української пісні), «Обереги пам'яті» (читців), сімейно-родинних колективів «Співуча родина» та інші [10, арк. 31–35].

Понад 10 років при Вінницькому обласному центрі народної творчості діє обласний естрадно-духовий оркестр «Подолання». В його репертуарі понад 150 кращих зразків української, зарубіжної та популярної музики. Загалом на Вінниччині створено понад 500 музичних оркестрів і ансамблів. Аматорське кіномистецтво пропагують 17 кіностудій (4 народних). Діє понад 2 тис. вокально-хорових, 500 танцювальних ансамблів. Більше 1 тис. аматорів займаються вишивкою, 600 – малярством і живописом, 500 – різб'ярством, писанкарством, керамікою, лозо- та соломоплетінням, витинанням тощо. Ряд творчих колективів презентували мистецтво на міжнародних та всеукраїнських фестивалях [12, арк. 9–11].

Разом з тим, відбуваються негативні зміни в мережі клубних закладів. На Хмельниччині діє 1088 клубних закладів на 293622 місця (269932 місця у сільських закладах), але 85 закладів (з них 74 на селі) потребують капремонту, 10 – аварійні. Якщо 15 районних і 7 міських будинків культури працюють у спеціально збудованих

приміщеннях, то 5 РБК і 4 МБК, 182 сільських закладів – у пристосованих. Створено поліфункціональні установи – «клуби-бібліотеки»: 126 – на Вінниччині [14] і 55 – на Хмельниччині [13, с. 4, 8]. За нашими підрахунками, в результаті реформувань і скорочень мережі, 384 села у Вінницькій області та 322 села на Хмельниччині залишилися без клубів.

На Вінниччині нараховується 1083 клубних закладів (з них 1035 на селі), в тому числі 887 клубів і будинків культури розташовані у спеціально збудованих приміщеннях, 201 – у пристосованих, в аварійному стані – 18 сільських клубів. Тривалий час не ремонтуються понад 430 сільських клубів, у т.ч. Козятинський, Могилів-Подільський, Тиврівський, Хмельницький РБК. Більшість сільських закладів культури не опалюється, в них не оновлюється технічний ресурс [14, табл. 1, 14].

Діяльність клубних закладів серйозно відстала від зрослих духовних запитів нації, знизився їх престиж у суспільстві, повільно здійснюється пошук нових дійових форм і засобів культуротворчої діяльності, які б сприяли всебічному розвитку професійної і самодіяльної художньої творчості, соціально-культурної активності людей. В культурно-освітню роботу поволі й несміло впроваджуються дійові форми роботи, диференційований підхід, громадські засоби й самоуправління. В багатьох містах і селах погіршилося становище органів влади, господарських керівників до потреб закладів культури, колективів художньої самодіяльності, що принижує їхнє соціальне значення, загострює і без того важке їхнє матеріальне становище. Скажімо, на Хмельниччині перестали функціонувати 467 районних, сільських і міських культурно-спортивних комплексів, 184 державних клубних закладів, 28 колгоспних, 82 профспілкових, 24 відомчих клубів [15, с. 13; 16, с. 8–11]. Перестали існувати культурні і культурно-спортивні комплекси і на Вінниччині.

Багато клубних працівників позбавлені належних умов праці, працюють у холодних, не опалюваних приміщеннях. Їм не вистачає музичних інструментів, сценічних костюмів, реквізиту, необхідної звукопідсилювальної, світлової апаратури, культурно-спортивного інвентаря. Більше того, вони не тільки не отримують доплату за роботу у вихідні та святкові дні, але взагалі багато з них працюють на неповні посадові оклади. Часто знаходяться у криміногенній ситуації перед юрбою п'ятих молодиків [18].

Незадовільні умови клубних закладів не сприяють розвитку обсягів платних послуг.

Висновки. Культуротворча діяльність клубних закладів в постсоціалістичних умовах у значній мірі позбавлена належної фінансової підтримки держави, не має необхідного кадрового, матеріально-технічного ресурсу, що негативно впливає на її ефективність.

Для повноцінної діяльності культурно-освітніх закладів, насамперед, треба:

- створювати в клубних закладах належні умови для розвитку різних видів культуротворчої та рекреаційно-дозвілєвої діяльності різних категорій населення за рахунок збільшення різних видів фінансування, створення пільгових умов для меценатства та оподаткування прибутків цих закладів тощо;

- на ряду з підтримкою комунальних клубних закладів, створювати сприятливі умови для розвитку приватних закладів клубного типу;

– на основі інтеграції ресурсів різних соціально-культурних інституцій запроваджувати комплексний підхід до організації культурно-дозвілєвої роботи, наповненню її етнонаціональним змістом, утвердженням здорового способу життя, українського патріотизму;

– збільшити нормативну штатну чисельність клубних закладів, стимулювати діяльність талановитих, самовідданих, активних працюючих творчих культ-працівників, особливо наділених художньо-мистецькими, педагогічно-виховними здібностями.

Перспектива подальших наукових розвідок. Через загострення кризових явищ у системі культосвітньої роботи, існує необхідність докорінних змін у її характері, змісті, становищі, виникає нагальна потреба подальшого наукового аналізу причин застійних явищ і обґрунтування шляхів удосконалення функцій і механізмів піднесення цієї важливої суспільної діяльності.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Слободянюк П. Я. Культура Хмельниччини / П. Я. Слободянюк. – Хмельницький: Поділля, 1995. – 332 с.
3. Слободянюк П. Я. Особливості розвитку культури на сучасному стані / П. Я. Слободянюк // Хмельницькому – 500: Тези наук.-практ. конфер. – Хмельницький, 1991. – С.122–123; Слободянюк П. Я. Духовно-культурне життя Хмельниччини: проблеми і перспективи розвитку / П. Я. Слободянюк // Хмельниччина: роки становлення та поступу (1937–1997). Матер. Всеукр. наук. іст.–краєзн. конф. 26 верес. 1997 р. – Хмельницький, 1997. – С.31–39; Пешко А., Мазуренко А. Фінансове забезпечення науки і культури: джерела і перспективи // Вісник Української академії управління при Президентові України. – 2005. – №1. – С.442–448; Малиновський В. Формування концептуальних засад культурної політики України на сучасному етапі державного будівництва / Малиновський В. // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президентові України. – 2002. – №1. – С.156–163; Малимон В. Культурна політика держави як «відгук» на «виклики» сучасних просторово-часових модусів життя / В. Малимон // Збірник наукових праць Української Академії управління при Президентові України. – 2006. – Вип.2. – С.326–335; Дзюба І. Опікуватись культурою свого народу / І. Дзюба // Українська культура. – 1993. – №11–12. – С.2; Остапенко Д. Нові підходи – новий досвід / Д. Остапенко // Українська культура. – 1996. – №4. – С.5–6; Лиховий І. Утверджувати українську культуру / І. Лиховий // Культура і життя. – 2005. – 2 листоп. – С.3; Литвин М. Нарешті / М. Литвин // Культура і життя. – 2008. – 27 лютого.
4. Мирончак Н. Сільські заклади культури: день вчорашній, день прийдешній / Н. Мирончак // Подільська зоря. – 2004. – 10 берез.; Балабко О. Культуру підвищено в ранзі / О. Балабко // Культура і життя. – 1992. – 21 листоп.; Уразовська Л. Хай люди зайдуть у нашу світлицю, хай пісню почують у ній... / Л. Уразовська // Вінницькі відомості. – 2003. – 30 квіт.; Гнатенко А. Зберегти самотужно культуру народу / А. Гнатенко // Вінницька газета. – 1999. – 5 січня; Кривоніс О. Чверть ставки – чверть культури? / О. Кривоніс // Вінниччина. – 2007. – 13 берез.; Орендочка І. Вінницькі квіти в загальноукраїнському вінку / І. Орендочка // Культура і життя. – 2007. – 14 листоп.; Вільчинська О. Де взяти людей для культури? / О. Вільчинська // Поділля. – 2007. – 17 берез.
5. «Перехід до ринку і проблеми розвитку духовності на Вінниччині» (Вінниця, 1993), «Проблеми культури і духовності в суспільстві та шляхи їх вирішення» (Вінниця, 1995); «Культура Поділля: історія і сучасність» (Хмельницький, 1993), «Духовні витоки Поділля: творці історії краю» (Кам'янець-Подільський, 1994), 10–17 Вінницькі області (1990–1997) і 8–10 Подільські історико-краєзнавчі конференції (1990, 1995, 2000) та ін.
6. Баженов Л. В. Фольклорно-етнологічні дослідження Поділля і Південно-Східної Волині за роки державної незалежності України (1991–2002 рр.) / Л. В. Баженов // Проблеми етнології, фольклористики, мистецтвознавства Поділля та Південно-Східної Волині: історія і сучасність: наук. зб. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. – 437 с.

7. Основні показники діяльності закладів культури та мистецтва Хмельницької області за 2014 рік / Управління культури, туризму і курортів Хмельницької облдержадміністрації. – Хмельницький, 2015.

8. Культура Хмельниччини. Буклет. Матер. підгот. Н. Синиця, худ. О. Мазур, відп. за вип. Г. Фурманчук. – Хмельницький, 2009.

9. Шкробот Петро. Не змовкає пісня в серцях ветеранів / Петро Шкробот // Подільські вісті. – 2008. – 8 верес. – №123.

10. Довідка про діяльність Вінницького ОНМЦ за 2014 / Поточний архів Вінницького ОНМЦ за 2014 рік. Папка: Звіти, довідки, інформації про діяльність ОНМЦ за 2014 рік.

11. Інформаційний вісник (діяльність обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, закладів культури клубного типу Хмельницької області у 2014 році. – Хмельницький: Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтва, 2015. – 68 с.

12. Поточний архів Вінницького ОНМЦ за 2015 р. Папка «Звіт про роботу Вінницького обласного центру народної творчості за 2015 рік».

13. Основні показники діяльності закладів культури та мистецтва Хмельницької області за 2014 рік / Управління культури, туризму і курортів Хмельницької облдержадміністрації. – Хмельницький, 2015.

14. Основні показники діяльності закладів культури та мистецтва Вінницької області за 2014 рік: Таблиці 1, 14. / Управління культури і туризму Вінницької облдержадміністрації. – Вінниця, 2015.

15. Основні показники діяльності клубних установ Хмельницької області за 1990 рік / Управління культури виконкому Хмельницької обласної ради народних депутатів, Обласний науково-методичний центр народної творчості і культурно-освітньої роботи. – Хмельницький, 1991. – 13 с.

16. Основні показники діяльності закладів культури та мистецтва Хмельницької області за 2014 рік / Управління культури, туризму, міграцій і релігій Хмельницької облдержадміністрації. – Хмельницький, 2015.

17. Основні показники роботи закладів культури і мистецтва Вінницької області станом на 01.01.2015 р. / Управління культури і мистецтва Вінницької облдержадміністрації. Звіти, інформації, довідки про діяльність закладів культури і мистецтва за 2014 р. Таблиці 9, 12, 13.

18. Хто захистить культпрацівника / Горбатюк, Римар, Яцюк та ще 47 підписів // Урядовий кур'єр. – 2008. – 21 черв. – №113.

19. Пояснювальна записка до звіту управління культури і мистецтва Вінницької області за 2014 рік / Поточний архів Управління культури і мистецтва Вінницької облдержадміністрації за 2014 рік. Звіти про роботу закладів культури і мистецтва Вінницької області за 2014 рік.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy: Pryniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r. – K.: Prеса Ukrainy, 1997. – 80 s.
2. Slobodianiuk P. Ya. Kultura Khmelnytschyny / P. Ya. Slobodianiuk. – Khmelnytskyi: Podillia, 1995. – 332 s.
3. Slobodianiuk P. Ya. Osoblyvosti rozvytku kultury na suchasnomu stani / P. Ya. Slobodianiuk // Khmelnytskomu – 500: Tezy nauk.–prakt. konfer. – Khmelnytskyi, 1991. – S.122–123; Slobodianiuk P. Ya. Dukhovno–kulturene zhyttia Khmelnytschyny: problemy i perspektyvy rozvytku / P. Ya. Slobodianiuk // Khmelnytschyna: roky stanovlennia ta postupu (1937–1997). Mater. Vseukr. nauk. ist.–kraiezn. konf. 26 veres. 1997 r. – Khmelnytskyi, 1997. – S.31–39; Peshko A., Mazurenko A. Finansove zabezpechennia nauky i kultury: dzherela i perspektyvy // Visnyk Ukrainiskoi akademii upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. – 2005. – №1. – S.442–448; Malynovskiy V. Formuvannia kontsentualnykh zasad kulturnoi polityky Ukrainy na suchasnomu etapi derzhavnoho budivnytstva / Malynovskiy V. // Zbirnyk naukovykh prats Ukrainiskoi Akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. – 2002. – №1. – S.156–163; Malimon V. Kulturena polityka derzhavy yak «vidhuk» na «vyklyky» suchasnykh prostorovo–chasovykh modusiv zhyttia / V. Malimon // Zbirnyk naukovykh prats Ukrainiskoi Akademii upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. – 2006. – Vyp.2. – S.326–335; Dziuiba I. Opikuvatys kulturoiu svoho narodu / I. Dziuiba // Ukrainska kultura. – 1993. – №11–12. – S.2; Ostapenko D. Novi pidkhody – novyi dosvid / D. Ostapenko // Ukrainska kultura. – 1996. – №4. S.5–6; Likhoviy I. Utverdzhuvaty ukrainsku kulturu / I. Likhoviy // Kultura i zhyttia. – 2005. – 2 lystop. – S.3; Lytvyn M. Nareshti / M. Lytvyn // Kultura i zhyttia. – 2008. – 27 liutoho.

4. Myronchak N. Silski zaklady kultury: den vchorashnii, den pryideshnii / N. Myronchak // Podiliska zoria. – 2004. – 10 berez.; Balabko O. Kulturu pidvyshchenu v ranzi / O. Balabko // Kultura i zhyttia. – 1992. – 21 lystop.; Urazovska L. Khai liudy zaidut u nashu svitlytsiu, khai pisniu pochuiut u nii... / L. Urazovska // Vinnytski vidomosti. – 2003. – 30 kvit.; Hnatenko A. Zberehty samobutniu kulturu narodu / A. Hnatenko. Vinnytska hazeta. – 1999. – 5 sichnia; Kryvonis O. Chvert stavky – chvert kultury? / O. Kryvonis // Vinnychchyna. – 2007. – 13 berez.; Orendochka I. Vinnytski kvity v zahalnoukrainskomu vinku / I. Orendochka // Kultura i zhyttia. – 2007. – 14 lystop.; Vilchynska O. De vziaty liudei dlia kultury? / O. Vilchynska // Podoliia. – 2007. – 17 berez.

5. «Perekhid do rynku i problemy rozvytku dukhovnosti na Vinnychchyni» (Vinnytsia, 1993), «Problemy kultury i dukhovnosti v suspilstvi ta shliakhy yikh vyrishennia» (Vinnytsia, 1995); «Kultura Podillia: istoriia i suchasnist» (Khmelnyskiy, 1993), «Dukhovni vytoky Podillia: tvortsi istorii kraiu» (Kamianets–Podilskiy, 1994), 10–17 Vinnytski oblasti (1990–1997) i 8–10 Podilski istoriko–kraieznavchi konferentsii (1990, 1995, 2000) ta in.

6. Bazhenov L. V. Folklorno–etnolohichni doslidzhennia Podillia i Pivdenno–Skhidnoi Volyni za roky derzhavnoi nezalezhnosti Ukrainy (1991–2002 rr.) / L. V. Bazhenov // Problemy etnolohii, folklorystyky, mystetstvoznavstva Podillia ta Pivdenno–Skhidnoi Volyni: istoriia i suchasnist: nauk. zb. – Kamianets–Podilskiy: Abetka–NOVA, 2002. – 437 s.

7. Osnovni pokaznyky diialnosti zakladiv kultury ta mystetstva Khmelnytskoi oblasti za 2014 rik / Upravlinnia kultury, turyzmu i kurortiv Khmelnytskoi oblderzhadministratsii. – Khmelnytskiy, 2015.

8. Kultura Khmelnychchyni. Buklet. Mater. pidhot. N. Synytsia, khud. O. Mazur, vidp. za vyp. H. Furmanchuk. – Khmelnytskiy, 2009.

9. Shkrobot Petro. Ne zmovkaie pisnia v sertiakh veteraniv / Petro Shkrobot // Podilski visti. – 2008. – 8 veres. – №123.

10. Dovidka pro diialnist Vinnytskoho ONMTs za 2014 / Potochnyi arkhiv Vinnytskoho ONMTs za 2014 rik. Papka: Zvity, dovidky, informatsii pro diialnist ONMTs za 2014 rik.

11. Informatsiinyi visnyk (diialnist oblasnoho naukovometodychnoho tsentru kultury i mystetstva, zakladiv kultury klubnoho typu Khmelnytskoi oblasti u 2014 rotsi. – Khmelnytskiy: Khmelnytskiy oblasnyi naukovometodychnyi tsentr kultury i mystetstva, 2015. – 68 s.

12. Potochnyi arkhiv Vinnytskoho ONMTs za 2015 r. Papka «Zvit pro robotu Vinnytskoho oblasnoho tsentru narodnoi tvorchosti za 2015 rik».

13. Osnovni pokaznyky diialnosti zakladiv kultury ta mystetstva Khmelnytskoi oblasti za 2014 rik / Upravlinnia kultury, turyzmu i kurortiv Khmelnytskoi oblderzhadministratsii. – Khmelnytskiy, 2015.

14. Osnovni pokaznyky diialnosti zakladiv kultury ta mystetstva Vinnytskoi oblasti za 2014 rik: Tablytsi 1, 14. / Upravlinnia kultury i turyzmu Vinnytskoi oblderzhadministratsii. – Vinnytsia, 2015.

15. Osnovni pokaznyky diialnosti klubnykh ustanov Khmelnytskoi oblasti za 1990 rik / Upravlinnia kultury vykonkomu Khmelnytskoi oblasnoi rady narodnykh deputativ, Oblasnyi naukovometodychnyi tsentr narodnoi tvorchosti i kulturno–osvitnoi roboty. – Khmelnytskiy, 1991. – 13 s.

16. Osnovni pokaznyky diialnosti zakladiv kultury ta mystetstva Khmelnytskoi oblasti za 2014 rik / Upravlinnia kultury, turyzmu, mihratsii i religii Khmelnytskoi oblderzhadministratsii. – Khmelnytskiy, 2015.

17. Osnovni pokaznyky roboty zakladiv kultury i mystetstva Vinnytskoi oblasti stanom na 01.01.2015 r. / Upravlinnia kultury i mystetstva Vinnytskoi oblderzhadministratsii. Zvity, informatsii, dovidky pro diialnist zakladiv kultury i mystetstva za 2014 r. Tablytsi 9, 12, 13.

18. Khto zakhystyt kultratsivnyka / Horbatiuk, Rymar, Yatsiuk ta shche 47 pidpysiv // Uriadovyi kurier. – 2008. – 21 cherv. – №113.

19. Poiasniuvalna zapyska do zvitu upravlinnia kultury i mystetstva Vinnytskoi oblasti za 2014 rik / Potochnyi arkhiv Upravlinnia kultury i mystetstv Vinnytskoi oblderzhadministratsii za 2014 rik. Zvity pro robotu zakladiv kultury i mystetstv Vinnytskoi oblasti za 2014 rik.

Zhaliuk O. P., chief specialist of the training department, Kiev Institute of Business and Technology, Vinnytsia branch (Ukraine, Vinnytsia), o.zhaliuk@yandex.ru

Cultural and creative activity of club type establishments in Podillya: status, tendencies and perspectives

The article discusses the features and tendencies that take place in the cultural and educational work in Podillya region in the post-socialist period. The state and problems of organization of cultural and creative activities, the development of cultural projects and amateur artistic activity are analyzed on the example of

Vinnytsia and Khmelnytskiy regions. It is emphasized the discrepancy between cultural and educational work of Podillya club type establishments and spiritual needs and cultural interests of the people. The author concludes that the financial, logistical and staffing support of the club type establishments' core network is unsatisfactory. It is proposed the ways for improving the activities of club type establishments such as: the increasing in different types of funding, the creating favorable conditions for patronage of art; the creation of favorable conditions for the development of private institutions of club type establishments; giving the cultural and leisure activities ethno-national and healthy lifestyle content; the promotion of talented and creative cultural organizer person.

Keywords: Podillya, club type establishments, national cultural revival, national consciousness, cultural and creative activities, folk art, amateur artistic activity, staff, clubs network.

Жалиук О. П., главный специалист учебного отдела, Винницкий филиал Киевского института бизнеса и технологий (Украина, Винница), o.zhaliuk@yandex.ru

Культуротворческая деятельность клубных учреждений Подолья: положение, тенденции, перспективы

Рассматриваются особенности и тенденции, что происходят в системе культурно–просветительной работы на Подолье в условиях государственной независимости Украины. На примере Винницкой и Хмельницкой областей анализируются состояние и проблемы организации культуротворческой деятельности, развития культурологических проектов и художественной самостоятельности. Подчеркивается несоответствие культурно–просветительной работы клубных учреждений Подольского региона духовным запросам и культурным интересам людей. Автор приходит к выводу о неудовлетворительном состоянии финансового, материально–технического и кадрового обеспечения базовой сети клубных учреждений. Предлагает пути совершенствования деятельности клубных учреждений: увеличение различных видов финансирования, создания льготных условий для меценатства; создание благоприятных условий для развития частных учреждений клубного типа; наполнение культурно–досуговой работы этнонациональным содержанием, утверждением здорового образа жизни; стимулирование деятельности талантливых, активно работающих творческих культуротворщиков.

Ключевые слова: Подолье, клубные учреждения, национально–культурное возрождение, национальное сознание, культуротворческая деятельность, народное творчество, художественное аматорство, кадры, сеть клубных учреждений.

* * *

УДК 94(477)–058.234.4.1950/1965

Лісовська О. В., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини (Україна, Умань), LisovskaOlya@ukr.net

СТАН СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА НА СЕРЕДИНУ 1960–Х РОКІВ

Зроблена спроба комплексного висвітлення стану соціального забезпечення українського села на середину 1960–х років. Розглянуто основні напрями соціальної політики держави, наголошено на досягненнях та прорахунках керівництва щодо житлового будівництва, газифікації, електрифікації, радіофікації, медичного обслуговування в селах Української РСР. Автор поставив собі за мету проаналізувати становище соціальної сфери жителів сільської місцевості на середину 1960–х років. Як висновок, зазначено, що інфраструктура села дуже і дуже відставала від міської, не кажучи вже про облаштування сільського життя в сусідніх європейських країнах. Широко розрекламовані програми соціальної перебудови села виявилися не реалізованими на практиці. В середині 60–х рр. XX ст. значна частина сільських жителів не мала змоги користуватися більшістю побутових зручностей. Вирішення житлово–комунальних проблем здійснювалося майже виключно шляхом саморозв'язання їх на місцях.

Ключові слова: українське село, сільське господарство, соціальна сфера, побутове становище, інфраструктура, модернізація.

Проголошення незалежності України в 1991 році дало поштовх до нового історичного осмислення різних сторін життя українського народу в недалекому минулому, і, зокрема, в 50–60–ті рр. XX ст. Це стосується і стану соціального забезпечення сільського населення Української РСР.

Висвітлення питань, пов'язаних із соціальним становищем селян Української РСР є актуальним,